

ARJAN VAN DIJK, PROGRAMMADIRECTEUR
SAFETY DELTA NEDERLAND:

‘JE WILT GEEN FOTOMOMENT MAAR EEN FILM’

In 2030 moet de Nederlandse (petro)chemische industrie de veiligste ter wereld zijn. En daarmee heeft deze bedrijfstak over zeven jaar een internationaal erkende toppositie op het terrein van ontwikkeling en implementatie van veiligheidsconcepten voor het omgaan met gevaarlijke stoffen. In een notendop de ambitie die de vrij nieuwe veiligheidsorganisatie Safety Delta Nederland zichzelf heeft gesteld. Programmadirecteur Arjan van Dijk licht een en ander toe.

Arjan van Dijk

Bijna zesendertig jaar werkte hij voor Shell. Hij deed er research, was HSE-adviseur, runde raffinaderijen en voltooide allerlei projecten. Na zijn indrukwekkende loopbaan had Van Dijk in de zomer van 2020 heerlijk van zijn pensioen kunnen gaan genieten. ‘Maar ik besloot dat het nuttig zou zijn om mensen bij elkaar te brengen en te coachen op het gebied van procesveiligheid en cultuurverandering bij bedrijven. Dat is in grote lijnen wat ik bij Safety Delta Nederland (SDN) doe.’

‘Safety Delta Nederland (SDN) komt voort uit het in 2020 afgesloten programma Duurzame Veiligheid 2030’, vertelt Van Dijk. SDN steunt op twee pijlers: een kenniscentrum en een innovatiecentrum. ‘Binnen het kenniscentrum willen we alle basiskennis die er is bij bedrijven die onder de BRZO-wetgeving vallen, verzamelen en toegankelijk maken. Die kennis is nu sterk verdeeld over honderden bedrijven, brancheorganisaties, beleidsmakers, kennisinstellingen, toezichthouders en consultants. Binnen het innovatiecentrum laten we zien welke ontwikkelingen er in Nederland spelen en brengen we partners en hun onderzoeks- en innovatiebehoeften bij elkaar. Het centrum begint nieuwe onderzoeksprogramma’s en helpt bij het vinden van financiering voor nieuwe veiligheidsconcepten. Innovatie is een grote stuwende kracht om de veiligheid te vergroten.’

Ongevalfrequentie verlagen

Hoe staat het eigenlijk met de veiligheid van de Nederlandse BRZO-bedrijven? ‘Die is in vergelijking met andere industriële sectoren best goed’, weet Van Dijk. ‘Toch hebben we in Nederland twee of drie BRZO-incidenten per jaar. Dat zijn ongevallen met mensen of lekkages in installaties die aan de Europese overheid gemeld moeten worden. Die frequentie moeten we verlagen. We hebben ontzettend veel kennis om veiligheid te verbeteren, maar het zit verspreid en heeft vaak duiding nodig.’ SDN staat daarom voor vinden, verbinden en vernieuwen in veiligheid. ‘We verbinden de mensen die dagelijks bezig zijn met veiligheid met collega’s, experts en de nieuwste betrouwbare kennis via een (digitale) community.’

Ingesleten patronen

Dat doet SDN aan de hand van vier thema’s, vertelt Van Dijk. ‘Het eerste thema is risk control assurance. Oftewel, zorg dat je de risico’s in kaart hebt, dat je weet wat je beheersmaatregelen zijn en dat die werken. Het tweede betreft veiligheidscultuur en leiderschap. Het gedrag van een leider is in grote mate bepalend voor de veiligheids-cultuur op een locatie. Als een leider tijdens een ronde en passant zwerfvuil opruimt, geef je met die actie een bepaald signaal af. Als een leider aangeeft dat er zaken door de vingers kunnen worden gezien, dan wordt

dat de norm. Er is een ongeschreven wet in de sector: als er veel veiligheidsissues zijn, is het tijd om de baas te vervangen. Want veiligheid gaat ook om het doorbreken van ingesleten patronen.’

Wantrouwen

Het derde thema is het meten van veiligheidsprestaties en leren van incidenten. ‘Om trends te ontwaren, die vertellen over mogelijke zwakheden in de veiligheids-beheersmaatregelen in de sector, zijn data nodig, van de overheid en van de industrie. Bij het delen van dit soort informatie, ervaren we nog veel wantrouwen, want er liggen altijd reputatie-issues op de loer.’ SDN leidt een project waarbij toezichthouders en bedrijven bij elkaar worden gebracht om vrijuit met elkaar te kunnen praten over veiligheidsprestatiedata en hoe te leren van incidenten en near misses. ‘Belangrijk, want bijna-incidenten moet je juist zien als een cadeautje! Een goede leider pikt die op en kijkt of het een symptoom is van zwakheden in zijn beheersmaatregelen. Is dat zo dan springt hij daar op in, zonder dat hij zich laat verleiden tot de risicoregelflex: het nemen van disproporionele, eenmalige ingrepen die systeemzwakheden niet oplossen en daarom vaak een averechts effect hebben.’

Rapporteren

Het vierde thema is process safety & asset integrity management, waar bijvoorbeeld corrosie onder isolatie en veroudering van installaties onder vallen. ‘Een oude chemische fabriek hoeft helemaal niet onveilig te zijn’, vindt Van Dijk. ‘Het gaat erom dat je de risico’s in kaart hebt, en je – volgens een systematische aanpak – onderdelen van de installaties op tijd vervangt en corrosie op tijd verhelpt.’ Daar speelt nog wel een ander aspect een rol, waarschuwt Van Dijk: ‘De manier van rapporteren van procesveiligheidsincidenten. Een aantal bedrijven doet dat goed. Een aantal misschien te goed, waardoor het op het eerste gezicht lijkt of er heel veel aan de hand is. Maar veelal kleinere bedrijven rapporteren juist weer lang niet alles. Daardoor is het erg lastig om een juist totaalbeeld te vormen. Vandaar dat het delen van kennis bij SDN prioriteit heeft.’

Taalgebruik

Naast kennisdeling heeft innovatie prioriteit bij SDN. ‘Dat gebeurt op verschillende

‘Het gedrag van een leider is in grote mate bepalend voor de veiligheidscultuur op een locatie’

manieren. Ook bijvoorbeeld over de manier van toezichthouden. Je hebt een kopgroep van bedrijven die heel bewust bezig is met veiligheid, een grote middengroep die goed bezig is en helaas nog een kleine minderheid die zich er met een jantje-van-leiden af wil maken. Bij die kopgroep wil je intern toezicht versterken, met een andere toezichtrelatie: je wilt toezichthouders op afstand meer mee laten kijken. Je wilt geen fotomoment uit een jaarlijkse inspectie maar een film die alle partijen vertelt dat een bedrijf in control is bij het beheersen van de veiligheidsrisico’s en navenante veiligheidsprestaties levert. Hiervoor hebben we onlangs een project opgezet.’ Een ander mooi voorbeeld van innovatie is het project dat als Safety Deal op de chemische productlocatie van AnQore op Chemelot is uitgevoerd. Van Dijk: ‘Daar zijn wacht-rapporten geanalyseerd. En wat blijkt? Dat je twee dagen voor er een incident is, al aan het taalgebruik van de operator kunt zien dat het gaat gebeuren.’

Beren

In 2030 internationaal de veiligste industrie worden en daarvoor een systeem hebben dat we kunnen vermarkten: is het reëel om deze ambitie te halen? Van Dijk antwoordt bevestigend, maar ziet wel wat beren op de weg: ‘De energietransitie brengt nieuwe risico’s met zich mee. Daarnaast hebben we te maken met economische tegenwind met hoge energieprijzen, inflatie en personeelstekorten. Dat gaat allemaal ten koste van de beschikbare tijd en de middelen om te innoveren. En innovatiekracht hebben we nu juist nodig.’